

“Dárbbášuvvojit lasi bálvalusat sápmelaš muihtojuvvan olbmuid”

SámiSoster lei ordnen 6. čakčamánu, Heahtái dilálašvuoda, muitobuožalmasvuodaid birra. Logaldallin dilálašvuodas lei muitobuožalmasvuodaid áššedovdi Tarja Niittymäki. Dilálašvuodas ledje ollu guldaleaddjit; sulaid 30, ja okta dain, SámiSostera sadjásaš jodiheaddji Ristenrauna Magga.

SámiSostera sadjásaš doaimmajodiheaddji Ristenrauna Magga mielas sápmelaš muihtojuvvan olbmot dárbbášit lasi sámegeilat bálvalusaid Govva: Yle

Heahtá muitobuožalmasvuodas dilálašvuodas bođii ovdán ahte Alzheimer-dávda sáhtá johtit sogaid mielde. Alzheimer-dávda šaddama sáhtá goitge easttadit dearvvašlaš eallindábiin ja dikšomin varradeaddu- dávdda ja diabetesa, juogo eallindábiin dahje dálkasiin. Dutkamiin leat goitge duodastuvvon dihto oktavuodas Alzheimer-dávdda, diabetesa ja varradeaddu- dávdda gaskkal.

SámiSostera sadjásaš doaimmajodiheaddji Ristenrauna Magga mielas olbmot galggaše atnit fuola iežas dearvvašvuodas.

Rupmašii muhto maiddái vuoiŋnamaččaide galgá addit rivtteslágan lihkkádeami, deattuha Magga.

– Borramin, lihkkadeamin ja deainna ahte eará olbmuiguin lea oktavuodas. Lea vuoiŋnamaččaide ja erenomážit muitui dehálaš, ahte leat dákkár doaimmat, main don šaddat geavahit iežas muitu, dalle dus bisso muitu nu guhkágo vejolaš, dadjá Magga.

Áiggilis muitobuožalmasvuohka dutkamušaide

Muitobuožalmasvuodaid áššedovdi Tarja Niittymäki mitalii Heahtá muitobuožalmasvuodaid dilálašvuodas maiddái ođđa dálkasa birra.

Govva: Minna Näkkäläjärvi / Yle

Ristenrauna Magga lasiha, ahte lea buorre, ahte dál leat dálkasat, mat váikkohit dása, ahte muittohuvvan ii jođánit ovdán.

– Dál justá gulaimet ahte lea dákkár ođđa dálkkas gávdnon dutkamušain, mii obalohkái buorida Alzheimer-dávdda, mii lea dat dábáleamos, ja dat mii lea dat vearrámus dain muitobuožalmasvuodain, mitala Magga.

Magga deattuha, ahte dallego go ieš fuomášat, dahje lagamuš olbmot leat fuolastuvvan, de dalle galgá mañimustá oheat dutkamušaide.

– Beassat dutkamušaide áiggilis ja dienláhkái oažžut buriid rávvagiid mot ovddosguvlui.

Govva: Minna Näkkäläjärvi / Yle

Ristenrauna Magga mielas dalle, jus juo dihtet ahte sogas lea Alzheimer-dávdda, nu dalle gánneha nu áigá go vejolaš oheat dutkamušaide, ahte jus dat gena gávdnu, mii dagaha Alzheimer-dávdda.

– Oktavuoda gánneha váldit iežas dearvvašvuodaguovddáža muitobuoalmasvuodaid divššárii.

– Lea maiddáí leame dákkár go Muitolihttu nappo Muistiliitto. Doppe leat neahhtaoktavuodát ja spesiála doaktárat, geat leat dál dutkan ja geat dikšot muitobuoalmasvuodaid, muitala Magga.

Muittohuvvan sáhtta ovdánit divššu haga Alzheimerin ja dies dementian. Dementia lea muittohuvvama mañimus dássi ja dalle olmmoš ii šat birge akto, veahki haga.

– Jus don muittohuvat ollásit, de dalle don it šat birge akto, šaddat nuppe olbmo giedaid vuollái dikšui, oktiigeassá Ristenrauna Magga galbma duohtavuoda divššotkeahkes muittohuvvama loahpaáiggi birra.

Sápmelaččain ollugiin Alzheimer ja muitobuoalmasvuoha

Ristenrauna Magga ii dieđe dárkilis loguid dadjat dása, man dábálaš Alzheimer- dávda lea, muhto dán son diehtá, ahte muitobuoahccit leat oalle ollu sámiid gaskkas. Dán duođašta SámiSostera muitobuoalmasvuoha prošeakta “Muittohallat”.

– Eanet ja eanet lea boahtán ovdán, ahte lea lohpi váldit bajás muitobuoalmasvuodaid. Dat ii leat šat čiegus ášši, ja eanet ah' eanet dárbbahivččii dál veahki ja namalassii nu, ahte sápmelaš olbmot dáppe, dárbbahivččet sámeielat veahki. Dál sámiide leat goitge vel unnán bálvalusat, dadjá Magga.

Magga muitala, ahte SámiSoster lea goitge Norggabeliin bargan ovttas daiguin áššiiguin, daningo doppe leat áššit ovdánan ollu guhkelabbui.

Muitogiisá -diehtjuohkinsiiddus eanet diehtu muitobuoalmasvuodaid birra

Golggotmánus SámiSostera neahttasiidui rahpasa Muitogiisá -nammasaš diehtjuohkinsiidu. Doppe gávdná dieđuid, mat laktásit muitobuoalmasvuodaide, mot beasat dutkamusaide ja dikšui.

– Sápmelaččat leat miehtá Suoma ja Muitogiissás dat, geat dikšot muittohuvvan sápmelaš olbmuid, gávdnet dieđuid, muitala vel Sámisostera sadjásaš doaimajodiheadji Ristenrauna Magga Sámi Sostera rahčamušain, sápmelaš muittohuvvan olbmuid veahkeheami ovdii.